

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ

Кафедра філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор, проректор з
науково-педагогічної та
методичної роботи

А. М. Фесенко

« _____ » _____ 2010р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

(назва дисципліни)

для напрямів підготовки (спеціальностей):

для всіх спеціальностей заочної форми навчання

(шифр напрямів, спеціальностей)

Ухвалено методичною комісією

Економіко-гуманітарного

факультету

Протокол № _____ від _____

Голова МК

Програму рекомендовано кафедрою

Філософії та соціально-

політичних наук

Протокол № ____ від _____ 2010

Завідувач кафедри

А.О.Лузан

Краматорськ 2010

Краматорськ 2004

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Філософія являє собою систему знань про наш світ взагалі, розкриває найголовніші закони, які панують у природі, суспільстві та в мисленні людини. Філософія формує наш світогляд, малює цільну картину всесвіту, спираючись на дослідження інших наук, а саме, таких як фізика, біологія, математика, астрономія, соціології, політології та ін. Взаємовідносини філософії з іншими науками дуже глибокі та плідні. Найважливіші наукові принципи – доказовість, систематичність, перевіряємість фактів та гіпотез – перш за все були сформульовані в філософії, завдяки чому саму філософію вважають наукою наук. Вона дає наукам методологію пошуку.

Значення вивчення філософії у технічному вузі полягає також в тому, що філософія є творчість, пов'язана із розумінням людського життя та з забезпеченням його майбутнього. Філософія спрямована проти краху, кризи, занепаду цивілізації, культури та духовності. Чим більше в нашому житті новацій, творчості, інформації, тим більш філософія необхідна людству.

Зміна парадигми усього пострадянського гуманітарного знання - відмовлення від класового підходу до суспільних явищ - вимагає нового підходу і до читання курсу філософії у вузі. Канонізація марксистської філософії відіграла поганий жарт, насамперед із самою філософією, позбавивши її можливості нормально розвиватися.

Гуманізація освіти, необхідність прилучення студентів до історії світової і вітчизняної культури настійно вимагають викладання вузівського курсу філософії в історико-філософському плані. Адже філософія по праву є квінтесенцією, каркасом культури. При цьому важливо зробити акцент на світоглядному значенні філософського знання, на його смисложиттєвому змісті. Саме в цьому своєму значенні філософія впливає на свідомість самих

широких мас, якщо навіть останні і не усвідомлюють цього впливу. Це ні в якому разі не принижує значення філософії як методології пізнання. Навпаки в цьому аспекті філософія становить особливий інтерес для фахівців і людей, що вирішили присвятити себе науковій діяльності.

II РОЗПОДІЛ НАВЧАЛЬНОГО ЧАСУ

семестр	всього	Розподіл за семестрами та видами занять								Семестрова атестація
		лекції	практичні	семінари	Лаб. Раб.	Комп'ют. Практ.	Контроль ні роботи	СРС всього	СРС у Т.Ч.на ІСЗ	
2, 3	126	30	-	16	-	-	-	60	20	іспит
3 з/о	126	16	-	-	-	-	-	90	20	

II. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Історія філософії

Поняття світогляду. Світ і людина. Структура світогляду.

Типи світогляду. Характерні риси філософського світогляду. Природа і зміст філософських проблем.

Філософія, коло її проблем і роль у суспільстві

Предмет філософії. Зміна предмета філософії в ході історії. Дискусії про предмет і метод філософії. Специфіка філософського знання. Періодизація історії філософії від античності по сьогоднішній день.

Філософія в системі наук. Філософія як методологія наукового пізнання.

Філософія в системі культури. Філософія і політика.

1. 2 Давньогрецька філософія

Джерела філософії: від міфу до логосу.

Особливості античної філософії. Космоцентризм. Проблема буття як центральна проблема давньогрецької філософії. Милетська школа. Буття як одна з "стихий". Піфагорійці. Вчення про буття елеатов. Діалектичні і метафізичні погляди на природу буття (Геракліт, Парменід). Атомізм Демокріта.

Буття як безтілесна ідея. Вчення про буття Арістотеля.

"Гуманістичний поворот" у давньогрецькій філософії.

Софісти: людина - міра всіх речей. Сократ і його теза: "Пізнай самого себе". Етичний раціоналізм Сократа.

Проблеми теорії пізнання в античній філософії. Співвідношення чуттєвого і логічного в процесі пізнання. Душа і пізнання в діалогах Платона. Філософія Арістотеля. Критика вчення Платона про ідеї. Метафізика Арістотеля та її основні поняття. Проблема першої субстанції. Теологія Арістотеля (вчення про Першодвигун). Науково-пізнавальна значимість філософії Арістотеля.

Етичні проблеми в античній філософії.

Соціально-політичні ідеї древніх греків.

1.3 Філософія Середньовіччя і Відродження

Епоха Середньовіччя та її відображення у філософії. Середньовічна філософія як синтез християнства й античної філософії. Патристика. Вчення Аврелія Августина і його культурно-історичне значення.

Філософія зрілого середньовіччя. Особливості схоластичної філософії.

Суперечка про універсалії. Номіналізм і реалізм: пізнавальний і світоглядний змісти їхньої боротьби.

Метафізика Томи Аквінського.

Проблеми співвідношення віри і розуму, релігії і філософії в середньовічній філософії.

Погляди мисливців середньовіччя на людину, її місце у світі та проблеми свободи волі і свободи вибору у житті.

Гуманізм філософії Відродження. Культ людини - творця. Мистецтво і філософія. Пантеїзм як специфічна риса натурфілософії Відродження.

Проблеми діалектики в філософії Миколи Кузанського. Дж. Бруно і становлення нової картини світу в роботах Коперніка і Галілея. Етика і вчення про державу Ніколо Макіавеллі.

1.4 Філософія Нового часу

Соціально-економічні, культурні і науково-світоглядні передумови формування філософії Нового часу.

Наука як феномен європейської культури.

Поняття суб'єкта й об'єкта, новоєвропейський зміст поняття природи.

Проблема методу наукового пізнання у філософії Нового часу. Емпірико-індуктивний метод Ф.Бекону. "Примари" свідомості, що ускладнюють можливість наукового пізнання.

Раціонально-дедуктивний метод Р.Декарта. Методологічний сумнів "я" як безсумнівний початок, доказ існування Бога, доказ існування зовнішнього світу.

Проблеми субстанції у філософії Нового часу. Метафізика Р.Декарта. Пантеїзм Спінози. Монадологія Ляйбніца.

Погляди філософів Нового часу на людину, суспільство та їх взаємовідносини (Гоббс, Локк).

1.5 Німецька класична філософія

I. Кант - засновник німецького ідеалізму. Два періоди у філософії Канта. Гносеологія як центральна проблема філософії. Критика „чистого розуму”. Простір і час як апріорні форми чуттєвості. Світ «речей у собі» і світ феноменів. Категорії як апріорні форми розсудку. Антиномії розуму. Критика практичного розуму. Категоричний імператив.

Об'єктивний ідеалізм Гегеля. Абсолютна ідея. Принцип тотожності буття і мислення. Єдність діалектики, логіки і теорії пізнання. Закони і категорії діалектики. Система і метод Гегеля.

Гегелівське розуміння культурного розвитку: поняття об'єктивного духу. Мораль, право, цивільне суспільство та держава в роботах Г.В.Ф. Гегеля.

Антропологічний матеріалізм Л.Фейєрбаха. Погляди Фейєрбаха на релігію і мораль.

1.6 Філософія марксизму

Соціально-історичні, природничонаукові і теоретичні передумови виникнення марксизму.

Формування філософських поглядів К.Маркса. «Економічно-філософські рукописи 1844 року" і їхні основні ідеї: ідея універсальної людини; проблема відчуження; філософський аналіз ідеї комунізму.

Марксистське поняття суспільства й антропогенезу людини. Поняття соціально-економічної формації. Зміст матеріалістичного розуміння історії. Категорії суспільного буття і суспільної свідомості. Суспільні відносини і їхні види. Історична закономірність і свідомо діяльність людей. Проблема поневолення і волі людини.

Розробка концепції матеріалістичної діалектики і ставлення до гегелівської діалектики. Розробка Ф.Енгельсом проблем діалектики природи.

Онтологія і гносеологія в філософії марксизму. Вчення про істину.

Розуміння соціальної функції філософії.

Метаморфози історичної долі марксизму.

1.7 Філософська думка в Україні

Єдність джерел російської й української філософії.

Джерела давньоруської філософії. Іоанн Дамаскін, його вплив на формування філософії древньої Русі. Філософія як щира релігія. Практично-моральна орієнтація давньоруської філософії.

Особливості української філософії. Перевага екзистенційної проблематики.

Ідеї гуманізму в Україні XVI - XVII ст.

Києво-Могилянська академія і філософські ідеї XVIII-XIX ст.: просвітництво, ідеї моральної філософії, природничонаукові погляди. Класичний період української філософії. Філософія Г.С. Сковороди: "три

світи", дві натури, пантеїзм, вчення про людину і його щастя, етичні ідеї, вчення про „споріднену працю”.

Соціально-політичні погляди діячів Кирило-Мефодіївського товариства /Шевченко, Куліш, Костомаров/. Кардіоцентричний неоплатонізм П.Юркевича як одне із джерел екзистенціалізму.

Соціал-демократичні /И.Франко/ і ліберально-демократичні /М.Драгоманів/ тенденції в поглядах на суспільний розвиток.

1.8 Філософія життя

Становлення і розвиток некласичної філософії.

Соціальні і наукові передумови виникнення філософії життя. Ірраціональний волюнтаризм Артура Шопенгауера - філософське джерело філософії життя.

Фрідріх Ніцше - засновник філософії життя. Новий філософський стиль і мова. Проблема життя. Несубстанціальність і мінливість життя. Проблема людини у Ф.Ніцше. Діонісійське й аполоновське начало. "Воля до влади". Критика християнських цінностей. Надлюдина – носій нової моралі. Імморалізм.

Ірраціоналізм теорії пізнання „філософії життя”.

Вплив „філософії життя” на некласичну філософію.

1.9 Філософія психоаналізу

Психоаналітичні випробування З. Фрейда.

Проблема співвідношення біологічного і соціального в людині. Структура свідомості і біологічне трактування особистості. Несвідоме і способи його виявлення /тлумачення сновидінь, помилки мови, описки, автоматичні дії і т.д./ Поняття "лібідо" у З.Фрейда і його значення. Трансформація потягів: регресія, витіснення, сублімація. Значення процесу сублімації для розвитку людини.

Роль соціальних норм і заборон у духовному житті людини. "Едипів комплекс" і його значення для розуміння психіки. Проблема провини і відповідальності особистості. Інстинкт самозбереження і страх смерті.

Взаємозв'язок раціонального й ірраціонального в психоаналізі.

Неофрейдизм, тенденції його розвитку в ХХ столітті. Поняття архетипів колективного несвідомого у вченні К.Юнга.

Концепція "любові" Э. Фрома.

1.10 Філософія екзистенціалізму

Соціально-історичні корені й умови виникнення екзистенціалізму. Ідейні джерела екзистенціалізму: філософія С.Кьєркегора, філософія життя, феноменологія Э.Гуссерля.

Основні плини і представники філософії екзистенціалізму. Розуміння екзистенціалістами завдань і мети філософії. Категорія "буття". Відмінності буття речей від буття "Я". Пізнання людського існування як шлях до пізнання буття. Феноменологічний опис станів свідомості. Абсолютизація емоції страху.

Екзистенційне уявлення щодо людського існування. М.Хайдегер.

« Буття у світі» і «буття як забігання вперед». Справжнє і несправжнє людське існування.

Проблема волі в екзистенціалізмі.

Крайній індивідуалізм екзистенціалізму.

Екзистенціалізм, культура і мистецтво.

1.11 Російська релігійна філософія

Російська релігійна філософія ХІХ-ХХ ст.

Філософські і соціально-політичні погляди слов'янофілів і західників.

В.С. Соловйов і його вплив на розвиток російської релігійної філософії.

Концепція позитивної всеєдності. Людина як сполучна ланка між божественним і природним світом.

Релігійно-оновленська тенденція в російській ідеалістичній філософії початку ХХ століття. Богошукання як спроба створення "нової релігійної свідомості».

Філософські погляди Н.А.Бердяєва. Проблеми буття, пізнання і волі. Людина і творчість.

1.12 Релігійна філософія в ХХ столітті

Основні напрямки сучасної релігійної філософії. "Класичне" і «некласичне» в релігійній філософії ХХ століття.

Неотомізм - офіційна філософська доктрина Ватикану. Ідея гармонії розуму і віри. Співвідношення науки, філософії і релігії в неотомізмі. Креаціонізм і спроба доказу буття бога. Теорія пізнання неотомізму. Проблема людини в релігійній філософії. Проблема добра і зла.

Еволюціонізм Тейяра де Шардена.

1.14 Проблеми пізнання у філософії ХХ століття

О. Конт як засновник позитивної філософії.

Історико-філософські і природничонаукові передумови виникнення філософії неопозитивізму.

Антифілософська методологічна програма позитивізму. Основні етапи еволюції неопозитивізму.

Принципи неопозитивізму: верифікація, конвенціоналізм, фальсифікація, когеренція

Теорія наукових революцій Т. Куна.

Прагматизм – «національна американська філософія»: представники, концепції проблеми. «Прагматична максима» Ч. Пірса.

Критика традиційного поняття істини Дж. Дьюї.

Феноменологія Є. Гусерля: принципи. Ідеї.

Філософська герменевтика: загальні особливості та характерні риси.

Герменевтика буття Хайдеггера. Поняття герменевтичного кола Гадамера.

Герменевтика свідомості та герменевтика буття: принципові відмінності.

1.15. Філософія постмодерна.

Французька філософія ХХ століття: від структуралізму до постмодерна: історія, ідеї, представники.

Ж. Ліотар «Стан постмодерна».

Постмодерн як стан культури та засіб філософського мислення.

Стилістичні альтернативи історичної свідомості: дискусія про модерн і постмодерн (Ліотар, Хабермас, Дерріда).

Постмодерністська маргіналізація культури: апологія і критика.

Глобальні проблеми ХХ століття і головні суспільно-політичні процеси.

Проблема «ціни» прогресу.

Зміст історії. Майбутнє як приречення і прогнозування.

ІІІ. СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ

Тематика семінарських занять відображує поглиблене самостійне вивчення студентами історії розвитку філософських вчень на основі лекцій, підручників і додаткової літератури з наступним їхнім обговоренням під контролем і допомогою викладача.

Тема 1. ФІЛОСОФІЯ, КОЛО ЇЇ ПРОБЛЕМ ТА РОЛЬ У СУСПІЛЬСТВІ

1 заняття

- 1 Поняття світогляду та його структура. Людина та всесвіт - головне питання світогляду.
- 2 Історичні типи світогляду: міф, релігія, філософія.

2 заняття

- 1 Природа та зміст філософських проблем.
- 2 Філософія та наука. Методологічна функція філософії.
- 3 Філософія в системі культури.

Головні поняття та категорії:

Світогляд, філософія, методологія, матеріалізм, ідеалізм, онтологія, гносеологія, агностицизм, скептицизм, наука, культура, політика, проблеми сенсу життя.

Література

- История философии: Учеб. пособие для студентов вузов. - Ростов н/Д.: Феникс, 1998.-С.6-37
- Філософія: Навч. посібник.- /За ред. Л.Ф.Надольного - 2 вид, перероб. і доп.- К.: Вікор, 2001. -С. 11 -24
- Философия: Учебник /под ред. проф. В.Н. Лавриненко. - М.: Юрист, 2002.-С.14-30
- Невлева И.М. Философия: Учеб. Пособие для студентов вузов. - М.: РДЛ, 2002.-С.9-20

- Каган М.С. Философия как мировоззрение // Вопросы философии.-1997.-№9.-С.36-46
- Перминов В.Я. Философия как метод // Вестник МГУ.-1997.-№5.-С.3-25
- Иорданский В.В. О едином ядре древних цивилизаций //Вопросы философии.-2001.-№12.-С.11-19

Тема 2. АНТИЧНА ФІЛОСОФІЯ

- 1 Проблема буття і пізнання філософії "досократиків".
- 2 Софісти та Сократ. Самопізнання як мета філософії. Етичний ідеалізм Сократа. (Поворот філософії до проблем людини).
- 3 Філософія Платона:
 - а/ вчення про буття;
 - б/ теорія пізнання;
 - в/ проблема людини і суспільства.
- 4 Філософія Аристотеля:
 - а/ вчення про буття;
 - б/ гносеологія Аристотеля;
 - в/ проблема людини і суспільства.

Головні поняття та категорії:

Матеріалізм, діалектика, ідеалізм, апорії, атомізм, софістика, самопізнання, етичний ідеалізм, ідея, буття, пізнання, метод, матерія, форма, рух, людина, суспільство, держава.

Література

- Философия: Курс лекций М.: Центр, 1999.-С.31-57,
- Философия. Учебник для вузов.- М.:ЮНИТИ-ДАНА, 2001 .-С.27-45.
- Філософія: Підручник/За заг. Ред. М.1.Горлача та ін. - Харків: Консум, 2000.-С.77-101

- Скирбекк Г., Гилье Н. История философии/Пер. с англ. В.И. Кузнецова; Под ред. С.Б. Крымского.- М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. С.19-42, 59-76, 86-99,116-121
- Невлева И.М. Философия: Учеб.. пособие для студентов вузов. - М., РДЛ, 2002.-С.43-86
- Балкина В.И. Космологическое учение Гераклита Эфесского //Вестник МГУ.-1998.-№4.-С.42-55
- Шуков В.А. Апология свободомыслия Сократа // Вопросы философии 2001.-№12.-С.140-152

Тема 3. ФІЛОСОФІЯ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ І НОВОГО ЧАСУ

1 Філософія Середньовіччя:

- а/ середньовічна філософія як синтез християнства і античної філософії.
- б/ вчення про буття у філософії А.Августина;
- в/ предмет пізнання;
- г/ проблема людини і суспільства;
- д/ співвідношення віри та розуму, філософії та релігії у філософії Ф. Аквінського;
- е/ суперечка про природу універсалій у середньовічній філософії.

2 Філософія Нового часу:

- а/ соціально-економічні перетворення, наукова революція і їх віддзеркалення у філософії;
- б/ Ф. Бекон - родоначальник дослідної науки і філософії Нового часу;
- в/ емпірико-індуктивний метод Бекона;
- г/ раціонально-дедуктивний метод Р. Декарта.

3 Вчення про субстанцію в філософії Нового часу

Головні поняття та категорії:

Неоплатонізм, гностицизм, патристика, схоластика, теологія, теоцентризм, істина, універсалії, реалізм, номіналізм, ірраціоналізм, креаціонізм, фідейзм. (філософія Середньовіччя), механіцизм, метафізика, дуалізм, емпіризм, наука, досвід, індукція, дедукція, раціоналізм, сенсуалізм, експеримент, інтуїція, субстанція, пантеїзм, атрибути, модуси, монади (філософія Нового часу).

Література:

Середньовічна філософія

- Миголатьев А.А. Философия: Учебник для вузов. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001.-С.63-64. 67-69
- Скирбекк Г., Гилье Н. История философии/Пер. с англ. В.И. Кузнецова; Под ред. С.Б. Крымского. - М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001, С. 177, 183-201, 209-212, 219-230
- Канке В.А. Философия: Исторический и систематический курс: Учебник для вузов. -М.: Логос, 2000.- С.53-55
- Чанышев А.А. «Град земной» в эсхатологической перспективе// Вопросы философии.-1999.-№1.-С.124-136
- Нестик Т.А. Тема внутреннего слова у Августина: мышление и время // Вопросы философии.-1998-№10.-С.112-126

Філософія Нового часу

- Алексеев П.В., Панин А.В. Философия. - М.: ПБОЮЛ, 2001.-С.123-133
- Спиркин А.Г. Философия: Учебник М.: Гардарики, 1999.- С.82-90, 95-100
- История философии. Учебник для вузов/ Под ред. В.П. Кохановского, В.П.Яковлева. - Ростов н/Д: Феникс, 2001. -С. 136- 144, 150-155, 159-163
- Скирбекк Г., Гилье Н. История философии/Пер. с англ. В.И. Кузнецова; Под ред. С.Б. Крымского.-М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. С.275, 310, 365-366
- Розеншток-Хюсси О. Прощание с Декартом//Вопросы философии 1997.№12-С.139-151

- Грюнбаум Р. Новая критика теологических интерпретаций физической космологии (Лейбниц и др.) // Вопросы философии 2002.-№4.-С.67-88

Тема 4. НІМЕЦЬКА КЛАСИЧНА ФІЛОСОФІЯ

1 Теорія пізнання та етика І. Канта.

2 Абсолютний ідеалізм В. Ф. Гегеля.

а) принцип тотожності буття та мислення:

б) закони та категорії діалектики;

в) система та метод Гегеля.

3 Філософія марксизму:

а/ Відмінність матеріалістичної діалектики від діалектики Гегеля;

б/ принцип матеріалістичного розуміння історії (К.Маркс)

Головні поняття та категорії:

«Коперніканський переворот», «чистий розум», «річ в собі», апріорні форми, феномени, ноумени, трансцендентне, трансцендентальне, антиномії, «категоричний імператив», абсолютна ідея, закони і категорії, діалектики, система, метод, закони, категорії і принципи матеріалістичної діалектики, засіб виробництва, базис, надбудова, суспільне буття, суспільна свідомість, суспільно-економічна формація.

Література

- Канке В.А. Философия: Исторический и систематический курс: Учебник для вузов. -М.: Логос, 2000.- С. 96-101, 103-107
- Філософія Підручник /За заг. ред. М.І.Горлача та ін. - Харків: Консум, 2000, -С.185-188, 191-197
- Скирбекк Г., Гилье Н. История философии /Пер. с англ. В.И. Кузнецова; Под ред. С.Б. Крымского.- М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. С.441-454, 494-495
- Миголатьев А.А. Философия: Учебник для вузов. - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001.-С.136-143,147-158.

- Невлева И.М. Философия: Учеб. пособие для студентов вузов. -М.: РДЛ, 2002.-С. 125-132
- Чернов Г.А., И. Кант. Критика чистого разума //Вопросы философии.-2000.- №2.-С.184-189
- Тиме Г. Пессимизм духа и оптимизм абсолюта (Гегель) //Вопросы философии.-2000,-№7.-С.91-104
- Философия: Учебник /Под ред. проф. В.Н. Лавриненко. - М.: Юрист, 2002.- С.127-135
- Ойзерман Т.И. Материалистическое понимание истории: плюсы и минусы // Вопросы философии.-2001.-№2.-С.3-33

Тема 5. ФІЛОСОФСЬКА ДУМКА УКРАЇНИ

- 1 Єдність витоків російської і української філософії.
- 2 Класичний період української філософії. Р. С. Сковорода.
- 3 Соціально-політичні погляди діячів Кирило-Мефодієвського товариства.
- 4 Філософська думка в Україні на поч. ХІХ ст.-кін. ХХ. (П. Д. Юркевіч, В.И. Вернадський).

Головні поняття та категорії:

Християнство, «книжність», християнський антропоцентризм», «три світи», «дві натури», пізнання, кардіоцентризм, ідея «спорідненої праці», «Горна Республіка», неоплатонізм, «філософія серця», космізм.

Література

- Філософія: Підручник/За заг. ред. М.І.Горлача та ін. - Харків Консум, 2000.-С.213-221, 227-239, 280-282, 288-291, 294-296
- Філософія: Навч. посібник /За ред.: Л.В. Губерського та ін. - 2 вид, перероб. 1 доп.- К.: Вікар, 2001. С.128-133, 170-176

- Громов М.А. Кардиогнозия П. Юркевича и традиции отечественной философии // философская и социологическая мысль.-1996.-№3,-с.16-29,- №4.-С.21-32
- Пич Р. Критическое рассмотрение Юркевичем философии Канта// Вопросы философии. -2002.- №7. - С. 107-115

Тема 6. ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В НЕКЛАСИЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ

1 Філософія життя:

- а/ трактування життя і «волі до влади» Ф.Ніцше;
- б/ критика християнства і традиційної моралі;
- в/ імморалізм. Надлюдина - носій нової моралі.

2 Філософія психоаналізу:

- а/ структура психіки людини в психоаналізі З. Фрейда;
- б/ природа несвідомого. «Лібідо» і його роль в структурі особи;
- в/ неофрейдистське трактування природи несвідомого (К.Г. Юнг).
- г/ концепція кохання Е.Фрома.

3 Філософія екзистенціалізму:

- а/ соціально-історичні умови і ідейне коріння екзистенціалізму;
- б/ категорія буття. Буття всесвіту і буття людини;
- в/ людське існування та воля.

Головні поняття та категорії:

Ірраціоналізм, волюнтаризм, нігілізм, «життя», «воля», «воля до влади», християнство, мораль, імморалізм, «надлюдина».

Література

Філософія життя:

- Скирбекк Р., Гилье Н. История философии: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений /Пер. с ант. В.И. Кузнецова; Под ред. С.Б. Крымского.- М.: Гуманит изд. центр ВЛАДОС, 2001. С. 581-590

- Філософія. Навч. посібник /За ред.: Л.В.Губерського та ін.-2 вигляд, перероб і доп.;- Вид-во.: Вікар, 2001.-С.78-84
- Философия: курс лекций: Учеб. пособие для студ. Вузов /Под общей ред. В. Л. Калашникова.- М.: Гумант. Изд. центр ВЛАДОС,1999.- С.299-316
- Геворкян А.Р. Ницше и метафизический пессимизм //Вопросы философии.- 2001.-№8.-С.157-166
- Субири Х. Пять лекций о философии// Вопросы философии.-2002.-№5.- С.156-173

Головні поняття та категорії:

Фрейдизм, психоаналіз, «катартичний метод», свідомість, несвідоме, «Едипів комплекс», «лібідо», сублімація, неофрейдизм.

Література

Філософія психоаналізу:

- Філософія: Навч.посібник / За ред. Л.В.Губерського. та ін. - 2 видання, перероб. і доп. – Вид-во: Вікар, 2001. - С. 84-88, 89-92
- Скирбекк Г., Гилье Н. История философии /Пер. с англ. В.И. Кузнецова; Под ред. С. Б. Крымского.- М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. - С.620-638
- История философии: Учебник для вузов /Под ред. В.П.Кохановского, В.П. Яковлева – Ростов - н/Д: Феникс, 2001.- С.303 -315
- Невлева И.М. Философия: Учеб. пособие. - М.: РДЛ, 2002 .- С. 156- 162
- Грюнбоиз М. Сто лет психоанализа: итоги и перспектива // Вопросы философии - 1997. -№7 - С.85-99
- Лекторский В.А. О некоторых философских уроках З.Фрейда// Вопросы философии.-2000.- №10 - С.4-9
- Дворкин Ю.А. «Ты и оно» // Вопросы философии. - 2002.-№4 - С.141-158

Головні поняття та категорії:

Іраціоналізм, екзистенція, існування, «буття свідомості», «буття - до - смерті», «турбота», «модуси», відчуження, «прикордонна ситуація», воля.

Філософія екзистенціалізму:

- Філософія: Навч. посібник / За ред. Л.В.Губерського. та ін.-2 вигляд, перероб. і доп. – Вид-во: Вікар, 2001. - С.92-102
- Канке В.А. Философия: Учебник для вузов. - М.: Логос, 2000. - С.116-118
- Кохановский В.П. Философия: Учебник для вузов. – Ростов - н/Д:Феникс,1998.- С.106-115
- Невлева И.М. Философия: Учеб. пособие. - М.: РДЛ, 2002. - С.140-146
- Мильдон К. Еще раз об экзистенциальной философии //Вопросы философии.-2002.-№3.-С.32-42

Тема 7. ТЕОРЕТИКО-ПОЗНАВАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОСОФІЇ ХХ СТ. (2 год.)

1. Неопозитивизм:

- а) виникнення та етапи розвитку позитивизму;
- б) неопозитивизм та його трактовка предмету філософії;
- в) принципи неопозитивизму (верифікації, фальсифікації, конвенціоналізму).

2. Прагматизм.

- а) характерні ідеї філософії прагматизма;
- б) критика традиційного поняття істини в філософських концепціях прагматизму.

3. Феноменологія та герменевтика:

- а) Феноменологія – вчення про феномени; основні ідеї феноменологічної теорії; поняття істини.
- б) герменевтика як засіб філософствования; антична та середньовічна герменевтика;
- в) герменевтика свідомості та герменевтика буття як форми філософської герменевтики.

Література

- Канке В.А. Философия. Учебник. - М.: Логос, – 2002. –С. 118-141
- Мигولاتьев А.А. Философия: - М.: Юнити - Дана, 2001.- С.217-220, 237-244
- Касьянов В.В. История философии: сдаем экзамен, -Ростов н/Д, 2003. - С.267-272, С.273-278
- Философия под ред. Зотова А.Ф.-С.285-330, 221-239, 240-284

- Скирбекк Г., Гилье Н. История философии/ Пер. с англ. В.И.Кузнецова; Под ред. С.Б.Крымского. М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС,–2001. – С.703-729, 764-770
- Мареев С.Н., Мареева Е.В. История философии (общий курс): Уч. пособие – М.: Академический Проект, 2003. – С.681-691
- Спиркин А.Г. Философия. Учебник. – Изд. 2-е. – М.: Гардарики, 2002. – С. 169-170, 170-172, 172-173, 176, 192-200
- История философии: учебник для вузов/ В. Ильин – СПб: Питер, 2003. – С.404-417, 441 - 447

Головні поняття та категорії:

Позитивизм, неопозитивизм, логічний позитивизм, філософія семантичного аналізу, фізікалізм, верифікація, фальсифікація, конвенціоналізм, постпозитивизм, прагматизм, феномени, феноменологія, герменевтика, герменевтика свідомості, герменевтика буття.

ІНДИВІДУАЛЬНІ СЕМЕСТРОВІ ЗАВДАННЯ

Головною ціллю індивідуальних завдань є контроль самостійної роботи студентів. Цей контроль здійснюється завдяки написанню студентами доповідей, рефератів тощо.

Теми з курсу філософії, які пропонуються до самостійного вивчення студентами усіх спеціальностей очного навчання.

Тема ФІЛОСОФІЯ ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ

Головні поняття та категорії:

Гуманізм, антропоцентризм, епоха “Відродження”, пантеїзм, діалектика, гносеологія, політика.

Головні проблеми теми:

1. Гуманізм філософії доби Відродження.
2. Культ людини-творця в філософії Відродження.
3. Мистецтво та філософія, їх взаємозв’язок в філософії.
4. Проблеми діалектики в філософії Миколи Кузанського.

5. Поняття світогляду та його особливості в філософії доби Відродження.
6. Місце та роль політики в працях філософів доби Відродження.
7. Вчення М. Макіавеллі про етику та державу.
8. Зародження ідей утопічного соціалізму в епоху Відродження.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть хронологічні рамки філософії Відродження.
2. Дайте характеристику світогляду філософії доби Відродження.
3. В чому з'являлась особливість діалектики М. Кузанського?
4. Назвіть головних представників філософів доби Відродження.
5. Дайте визначення пантеїзму, його місце та роль в філософії.
6. Що нового вніс М. Макіавеллі в вчення про державу та політику?
7. Назвіть основні ідеї та представників утопічного соціалізму.

Література:

- Філософія. Навч. посібник/ За ред. І.Ф.Надольного.- К., 2001.
- Спиркин А.Г.Філософія Підручник-М.: Гавдарики, 1999.
- Мигولاتьєв Філософія Підручник для вузів. –М.: 2001.
- Історія філософії в короткому викладі». - М.,1991.
- Історія філософії Навч. посібник для вузів. – Р. н/ Д..-1991.

Тема РОСІЙСЬКА РЕЛІГІЙНА ФІЛОСОФІЯ

КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Основні поняття та категорії

Соборність, соборний дух, етичний раціоналізм, всеєдність, цільне знання, вільна теософія. Софія, Логос, теократія, теургія, буття, суще, Абсолют, Боголюдина, боголюдство, ірраціональна свобода, раціональна свобода, свобода проймана любов'ю до Бога, людина, етика творчості, космізм, біосфера, ноосфера.

Головні проблеми теми

- 1 Філософські та соціально - політичні концепції слов'янофілів і західників.

- 2 Концепція позитивної „всеєдності”. Людина як сполучне кільце між божественним і природним світом.
- 3 Учення В.Соловйова про боголюдство як джерело відродження світу.
- 4 Філософські погляди М.О.Бердяєва. Проблеми буття, пізнання і свободи.
- 5 Ідеї космизма в російській філософії (М.Ф.Федоров, В.І.Вернадський).

Питання для самоконтролю

1. Учення Вол. Соловйова про буття, абсолютно суще.
2. Погляд Вол. Соловйова на нову філософію як „вільну теософію”.
3. Поняття „всеєдності”, „цільного знання”, істини Вол. Соловйова
4. Практичний „вихід” теоретичних поглядів Вол. Соловйова, його періоди.
5. Поняття Софії, Логоса, Абсолюту у вченні Соловйова.
6. Поняття людини, боголюдство як джерело відродження світу.
7. Сутність та зміст поняття „природа”, „дух” в філософії М.Бердяєва.
8. Градації свободи у вченні М.Бердяєва.
9. Етика творчості по Бердяєву.
10. Філософія „космизма”. Сутність понять „біосфера”, „ноосфера”.

Література

- Хорунжий С.С. Трансформации славянофильской идеи в XX ст. //Вопросы философии.-1994.-№11.-С.54-59.
- Щукин В.г. На заре русского западничества. //Вопросы философии.-1994.-№7.-с.135-148.
- Кулинин В.Н. Философия всеединства: От В.С.Соловьева к П.А. Флоренскому.- Новосибирск, 1990.-190с.
- Лосский Н.О. История русской философии.- М., 1991.-714с.
- Кожен А.Н. Религиозная метафизика Вол.Соловьева //Вопросы философии.- 2000.-№2.-С.104-135
- Пугачев О.С. В.С.Соловьев: Этические абсолюты и линии жизненного поведения //Вестник МГУ.-№6.-С.102-107
- Бердяев Е.А. Философия свободы. Смысл творчества. - М.,1989. – с.248с.

- Три свободи Н.Бердяєва - М., 1990. - 81с.
- Вадимов А.В. Николай Бердяев: изгнание // Вопросы философии.-1994.- №1.- С.104-115
- Лосский Н.О. История русской философии.- М., 1991.- С.103-111
- Шверт Ван дер Звердс. Конец русской философии.- М., 1991.-С.103-111
Философский словарь.- 1980. - С.48, 385.

Тема РЕЛІГІЙНА ФІЛОСОФІЯ В ХХ СТ.

Головні поняття та категорії:

Томізм, неотомізм, тейардизм, гілеморфізм, панпсихізм. “точка Омега”, “град земний”, „град божий”, креаціонізм, еволюція.

Головні проблеми:

1. Головні напрями сучасної релігійної філософії.
2. “Класичні” та “Неокласичні” течії в релігійної філософії ХХ ст.
3. Неотомізм – офіційна сучасна філософська доктрина Ватикану.
4. Концепція гармонії віри та розуму.
5. Співвідношення філософії та релігії в неотомізмі.
6. Креаціонізм та спонукання доказів буття богу.
7. Проблема людини в релігійній філософії.
8. Етична проблематика релігійної філософії.

Питання до самоконтролю:

1. У чому сутність еволюції релігійної філософії ХХ ст.?
2. Назвіть класичні та неокласичні течії в релігійній філософії ХХ ст.
3. Що є офіційною доктриною католицької церкви?
4. Розкрийте співвідношення релігії та філософії в неотомізмі.
5. Розкрийте антропологічну та етичну сутність філософії неотомізму.
6. Дайте характеристику еволюційній концепції Тейяра де Шардена.
7. Виділіть основні орієнтації сучасної релігійної філософії.

Література:

- Історія філософії в короткому викладі. - М.,-1991.

- Г.Скирбекк, Н.Гільє, Історія філософії. / Під ред. С.Б.Кримського. М.: -2001.
- В.А.Канке “Філософія: історичний та систематичний курс”, М., -2000.
- А.Г.Спіркин “Філософія” Підручник, М., -1999.
- Філософія: курс лекцій.-М.:Центр,-1999.

Теми рефератів з філософії

1. Основне питання філософії. Принципи класифікації філософських напрямків.
2. Антична філософія як виток сучасної європейської цивілізації.
3. Етичні проблеми в античній філософії.
4. Змоги вирішення питання-людина та світ-в античній та середньовічній філософії. Порівняльний аналіз.
5. Пантеїзм . як специфічна риса філософії Відродження
6. Бородаба сенсуалізму та раціоналізму у філософії Нового часу.
7. Філософські погляди Т. Гобса та Д. Лока на природу та походження держави.
8. Суб'єктивний ідеалізм Фіхте.
9. Принцип тотожності духу та природи у філософії Шелінга.
10. Антропологічний матеріалізм Л. Фейєрбаха.
11. ”Абсолютна міфологія” А .Ф.Лосєва.
12. Філософські ідеї у російській літературі ХІХ століття. Філософія людини Ф.М.Достоевського.
13. Соціально –демократичні (І.Франко) та ліберально –демократичні (М.Драгоманов) тенденції у поглядах на суспільний розвиток.
14. Марксистське трактування суспільства та антропосоціогенезу людини. Зміст матеріалістичного розуміння історії.
15. Соціальні та наукові передумови філософії життя . Ірраціональний волюнтаризм А.Шопенгауера.

16. Вплив філософії життя на некласичну філософію.
17. Неофрейдизм . Тенденції його розвитку у ХХ столітті.
18. Вплив екзистенціалізму на культуру та мистецтво сьогодення.
19. Теорія наукових революцій Т. Куна.
20. Сучасна релігійно-філософська доктрина протестантизму.
21. Еволюціонізм Тейяра де Шардена.
22. Суспільство та природа, історичні типи їх взаємодії.
23. Суспільство як система. Філософські підґрунття теоретичної моделі суспільства: матеріалізм, ідеалізм, натуралізм.
24. Соціальна структура сучасного суспільства.
25. Політична система суспільства та її структура. Держава-ядро політичної системи суспільства.
27. "Людський вимір" суспільства.
28. Основні форми суспільної свідомості ,їх взаємозв'язок та значення у суспільному житті.
29. Ідея прогресу в історії філософської думки.
30. Постмодерністська маргіналізація культури: апологія та критика.

VI. КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

З курсу філософії передбачається проведення чотирьох аудиторних контрольних робіт (2 на лекції та 2 на семінарському заняттях), котрі дозволяють дослідити рівень знань студентів, коефіцієнт засвоєного матеріалу, та оцінити знання, що отримали студенти в процесі аудиторної та самостійної робіт.

Лекційний контроль № 1 включає питання з першого модулю (розділу) лекційних занять – Історії філософської думки (класична філософія) - теми **1-6**.

Лекційний контроль № 2 включає питання з другого модулю (розділу) лекційних занять – Історії філософської думки (некласична філософія)– теми **7-14**.

Семінарська контрольна робота № 1 в формі тестування включає питання, що були розглянуті на 1-4 семінарських заняттях з курсу філософії, що дозволяє студентам зорієнтуватися – що таке філософія, коло її проблем та її роль в житті суспільства, початок філософського мислення, класична філософія .

Семінарська контрольна робота №2 в формі тестування включає питання з останніх тем курсу історії філософії, що відносяться до некласичного етапу розвитку філософської думки, у тому числі, виявляє знання тих питань, що віднесені до тем 7-14.

УП МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

Навчальна програма курсу філософії є єдиною для студентів очного і заочного навчання. Однак, для заочного відділення в силу обмеженості аудиторних занять доцільно читати оглядові лекції, а на семінарських заняттях розглянути основні філософські проблеми.

VIII. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ

СПИСОК ОСНОВНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Введение в философию. - М., 2002.
- Мир философии: Книга для чтения. В 2-х ч. - М.,1990.
- Философия: Учебное пособие для вузов. - К.,1994.
- Философский словарь.- М.,1991.
- История философии: Учебник для вузов. – Ростов - н/Д: Феникс, 2001.
- Невлева И.М. Философия: Учеб. пособие. – М.: изд. РДЛ, 2002.
- Скирбекк Г. Гилье История философии: Учеб. пособие для студентов высших учебных заведений /Пер. с англ. В.И. Кузнецова – изд. центр ВЛАДОС,2001.
- Андриющенко В., Міхальченко М. Соціальна філософія. – К. – 1999.

Методические указания и разработки, подготовленные кафедрой:

- Политика и общество. - КИИ, 1993.- 18с.
- Русская философская мысль конца XIX-начала XX ст.- КИИ,-1993.-42с.
- Философия, круг ее проблем и роль в обществе. - КИИ,-1994.-2 16с.
- Философия экзистенциализма. - КИИ,-1995.-21с.
- Философия неотомизма. – ДГМА, - 1997. – 19с.
- Философия марксизма. – ДГМА, - 1999. – 31с.
- Немецкая классическая философия. – ДГМА, - 23с.
- Философия неопозитивизма. – ДГМА, - 11с.
- Развитие философской мысли в Украине. – ДГМА, - 39с.

СПИСОК ДОДАТКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Каган М.С. Философия как мировоззрение // Вопросы философии.-1997.- №9.-С.36-46.
- Перминов В.Я. Философия как метод // Вестник МГУ.-1997.-№5.-С.3-25
- Иорданский В.В. О едином ядре древних цивилизаций //Вопросы философии.-2001.-№12.-С.11-19

- Балкина В.И. Космологическое учение Гераклита Эфесского //Вестник МГУ.-1998.- №4 - С.42-55
- Шуков В.А. Апология свободомыслия Сократа // Вопросы философии.- 2001.-№12 - С.140-152
- Чанышев А.А. «Град земной» в эсхатологической перспективе // Вопросы философии.-1999.-№1.-С.124-136
- Нестик Т.А. Тема внутреннего слова у Августина: мышление и время //Вопросы философии.-1998- №10 -С.112-126
- Розеншток-Хюсси О. Прощание с Декартом //Вопросы философии 1997.№12-С.139-151
- Грюнбаум Р. Новая критика теологических интерпретаций физической космологии (Лейбниц и др.) //Вопросы философии 2002.- №4 -С.67-88
- Чернов Г.А., И. Кант. Критика чистого разума //Вопросы философии.- 2000.- №2 - С.184-189
- Тиме Г. Пессимизм духа и оптимизм абсолюта (Гегель) //Вопросы философии.-2000. -№7 - С.91-104
- Философия: Учебник /Под ред. проф. В.Н. Лавриненко. - М.: Юрист, 2002.- С.127-135
- Ойзерман Т.И. Материалистическое понимание истории: плюсы и минусы // Вопросы философии -2001.- №2.- С.3-33
- Громов М.А. Кардиогнозия П. Юркевича и традиции отечественной философии // философская и социологическая мысль.-1996.-№3 - С.16-29,- №4.-С.21-32
- Пич Р. Критическое рассмотрение Юркевичем философии Канта // Вопросы философии. -2002.-№7 - С. 107-115
- Геворкян А.Р. Ницше и метафизический пессимизм //Вопросы философии.- 2001.-№8.-С.157-166

- Субири Х. Пять лекций о философии// Вопросы философии.-2002.- №5.- С.156-178
- Грюнбоиз М. Сто лет психоанализа: итоги и перспектива // Вопросы философии.- 1997. №7.-С.85-99
- Лекторский В.А. О некоторых философских уроках З.Фрейда // Вопросы философии.-2000.-№10.-С.4-9
- Дворкин Ю.А. «Ты и оно»// Вопросы философии.- 2002. - №4. - С.141-158
- Мильдон К. Еще раз об экзистенциальной философии //Вопросы философии.-2002. - №3. - С.32-42
- Пианк М. Позитивизм и реальный внешний мир // Вопросы философии.- 1998.-№3.-С.120-133
- Качоха Р.П. Поппер: альтернатива обществу будущего //Вопросы философии.-2002.-№6.-С.48-59
- Баженов Л.Б. Размышления при чтении Поппера //Вопросы философии.- 2002.-4.-С.159-170

Програму розробили:

Зав.каф., д.філос.н. проф.. Лузан А.О.

Доцент, к.політ.н. Дементьева В.В.,

Доцент, к.філос.н. Сенченко А.Я.,

Доцент, к.філос.н. Дубінін В.В..